

Povzetek Povzetek Povzetek Povzetek

je prečakovali za prihodnost

Lepo majsko jutro, 8. maja 1991. Kulturni dan, namenjen raziskovalnju gorske vasi Porezen.

Del učencev se pripravlja za pohod v izumirajočo vas, ugotovili naj bi, koliko hiš je še naseljenih, marsikdo od njih bo v Poreznu prvič.

Učenci, ki ostanejo v šoli, so razdeljeni v tri skupine: literarno, likovno in novinarsko. Prvi iz intervjujev s sedanjimi in nekdanjimi prebivalci Porezna zbirajo podatke za šolsko glasilo. V starem delu šole je posebno zanimivo. Vsenaokrog stari predmeti, ki so jih nekdaj uporabljali v Poreznu. Učenke s pomočjo dveh starejših občanov pripravljajo narečni slovarček. Tu je tudi kustos tolminskega muzeja, pomagal nam bo pripraviti razstavo.

Izredno delovno vzdušje je v likovni skupini. Ta spretno lovi na papir star kravji zvonec, oni se je lotil kar pluga.

Med skupinami krožita novinarki, pa tudi videokamera ne manjka. Da bo naš dan ostal v besedi in sliki!

Špela Bizjak, 5. r.
Mojca Cvek, 6. r.

Predstavitev življenja v letih

STARA HIŠNA ŠTEVILKA	HIŠNO IME	PRIIMEK	ŠTEVILLO PREBIVALCE (PRIBLIŽNO)
1	PR 'ŠTEFANČKU	Trpin	6
2	MATREK	Trojer	5
3	NA HEJBLNU	Valentinčič	8
		Močnik	
		Beguš	
4	PR 'MUŠKU	Torkar	11
5	PR 'ANDREJCU	Mlakar	10
6	PR 'TAMAŽUONU	Beguš	10
7	NA BRDE	Kusterle	13
8	NA KEJBLCU	Torkar	10
9	PR 'MLAKARJU	Mlakar	13
10	PR 'TUONČKU	Drole	7
		Mlakar	
11	PR 'GOŠPARJU	Grohar	14
12	PR 'KAUAČINU	Beguš	12
13	U KAJZE	Dakskobler	7
14	PR 'NEJCU	Pajntar	5
		Mlakar	
		Kemperle	
15	PR 'ZGAGU	Zgaga	11
16	PR 'ZGAHCU	Zgaga	8
17	PR 'GROUGU	Torkar	4
18	PR 'KLAUŽU	Torkar	6
19	PR 'PJETRU	Zgaga	6
20	številke ni bilo		
21	PR 'MIHILU	Torkar	9

Za močne kmetije so se štele: Tamažuon, Andrejc, Matrekar, Brdar, Mlakar, Gošpar, Mušk. V drugo skupino so sodili Štefančk, Hejblar, Kejblar, Zgaga, Zgahc, Kauačin. Vedno se je tako ločevalo, pod Avstrijo in pod Italijo. Razvrstitev je bila pomembna tudi zaradi dajatev. Prvi so župniku "vlekli" 12 polen, zadnji 8. Ko so plačevali občinsko "rato", je prvi plačeval 5 kron, drugi 3, tretji 2.

ŽIVINA: Močnejši kmetje so imeli od 15 - 20 glav govedi, najmanjši le 2 - 3, z voli so orali, imela ga je skoraj vsaka domačija.

Konj je bilo manj, prvega so imeli pri Tamažuonu, potem pri Mušku, Mlakarju, po prvi svetovni vojni skoraj vse močnejše hiše (5).

Prašičev je bilo precej, tudi 7 pri Andrejcu, pri mnogih hišah po 4, 5, najmanj 1, 2.

Drobnice niso imeli povsod, največ je bilo pri Andrejcu, 30 glav. Če so se že ukvarjali z njo, so imeli 5 do 10 glav.

Po naših podatkih je bil v Poreznu samo en muš.

POLJŠČINE: Od žit so gojili pšenico, rž, oves, ječmen, ajdo, sejali so tudi soržico (mešanico pšenice in rži).

Pridelovali so krompir, repo, zelje, bob, fižol, korenje, pešo... na njihovih njivah je cvetel lan.

Podatke zbral:
Uroš Živec, 6. r.

S soncem obsijane domačije, raztresene po pobočjih.

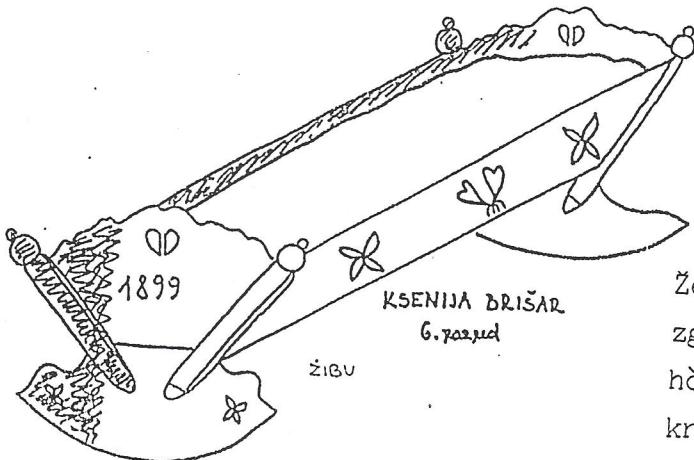
Katja, 8. r.

R O j S t v o

Kmečka hiša: kuhinja brez tekoče vode, "hiša" z mizo, klopmi, pečjo. Kamra. Tu so rojevale žene. V najboljšem primeru s pomočjo babice, a tudi ta na Hejbl ni prišla, bilo je previsoko. Sicer pa s pomočjo sosed, mater, tudi moža. Dojenčka so po porodu zavili kar v stare rjuhe, morda so ga položili v doma narejeno "trugco" ali v zibel, ki je bila privezana z vrvico, da so jo lahko "cingali". S povoji so ga nato trdo zavijali do vratu, da je bil videti kot štruca.

Že dan ali dva po rojstvu so otroka nesli h krstu, ker so se bali, da bi umrl, prej kot bi prejel sveti zakrament. Odnesla sta ga "nunc" in "nuna", starši niso šli zraven. Kot žene nase med nosečnostjo niso posebno pazile, tako je bilo tudi po porodu: niso veliko počivale, čeprav so verjele, da jim je še tri tedne po njem "grob odprt". Po porodu so jedle prežganko, bel kruh ali celo kokoš. Iz hiše niso smeles, dokler niso šle v cerkev, kar pa se je zgodilo po dveh ali treh tednih.

Tina Drole, 8. r.

Žena je rodila štirinajst otrok, zgodilo se je, da sta mati in hči rodili hkrati, mati še trikrat po hčeri. Tako je bila nečakinja šest let starejša kot stric.

Kraj, kjer naj bi človek osvojil za življenje potrebno znanje. Črke, številke, tuje dežele, skrivnostna morja, čudeži narave... Kaj so se učili naši dedje in babice? Gospod je bil že, kdor je znal pisati in brati. Toda tudi kmetje so si želeli znanja. Svoje otroke bi bili radi poslali v šolo. Pa ni bila čisto taka, kakršno so si želeli, kajti kaj kmalu za prvim učiteljem, Slovencem, so dobili italijanske učitelje. Otroci niso razumeli učiteljic, one pa ne njih. Takrat, okoli leta 1930, je v Poreznu hodilo v šolo od 30 - 40 otrok. Pouk se je začel leta 1923 na Kejblcu, leta 1929 se je šola za eno leto preselila k Mlakarju, nato nazaj na Kejblc, potem pa leta 1938 k Brdarju. Glavni šolski predmeti so bili italijančina, italijanska zgodovina, zemljepis in računstvo. Pouk so imeli dopoldne in popoldne. Včasih je bilo tako mrzlo, da jim je rženi kruh, ki so ga nesli s seboj za malico, med potjo zmrznili. Pri nekaterih hišah so imeli le en par otroških čevljev, tako da so dopoldne hodili v njih starejši otroci, popoldne pa mlajši. Če je bilo treba pomagati doma, tudi po več dni niso šli v šolo.

Po vojni se je šola preselila k Andrejcu. Tu je bila vse do leta 1962, ko so jo zaprli. Vas se je začela vse bolj prazniti. Mlajše je gnalo v dolino, ostajali so starejši. Zob časa je neusmiljeno načel domačije.

V šolo? V šoli sem bil samo takrat, ko so mi "rojne" cepili. Pred letom 1923 otroci iz Porezna niso hodili v šolo.

Mojca Čufer, 8. r.

Učilnica je bila hkrati bivalni prostor za učitelja. Učitelj se je ulegel na posteljo in ukazal učencu, naj uči namesto njega.

Solo so ukinili, otroci so šli v dijaške domove, matere so jokale vse noči.

C E R K E V

Življenje Porzenkarjev je bilo tesno povezano s cerkvijo v Podbrdu. V cerkev so hodili ob nedeljah in praznikih, tu so jih krstili, dečki in dekce so hodili ločeno k verouku, tu so bili pri obhajilu in birmi, ko so dali bel kruh in pili belo kavo. Tu so se poročili in v cerkev so jih posneli, prej kot so jih pokopali. S cerkvijo se je človek rodil in umrl.

V adventu so vstajali ob petih, da so bili ob sedmih pri maši in cerkev bila edina ustanova, kjer so se odrasli ljudje tudi izobraževali. V cerkev so hodili k šmarnicam in k spovedi. Seveda pa so morali zanjo tudi skrbiti največkrat v blagu, tako da so dajali župniku rž, ječmen, pšenico, maslinovino... Polena so morala biti 20 cm daljša kot običajno. Za prodajo in dom 100 cm, za župnika 120 cm. Za sedež v cerkvi je bilo treba plačati lir letno. Duhovnik je tudi pazil, da so verniki izpolnjevali svoje dolnosti: pri spovedi in verouku je delil posebne listke in tisti, ki mu listek manjkal, se je moral zagovarjati.

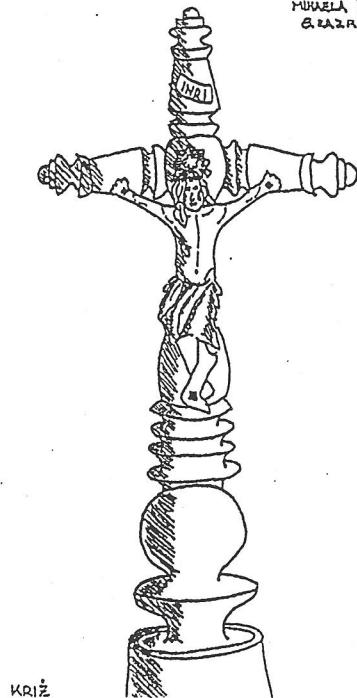
Matic Urbas, 6. r.

Za v cerkev smo bili "štmani", vsi v žametu.

K oltarju ni bilo niti misliti, da bi šli.

Drugi otroci so nas kamenjali, bili so podivjani kot osli.

MARINA ŠTRANDLER
GZAZRED

P O R O K A

Dva fanta sta se prepirala za dekle. Šibkejši je vedel, da je ne bo mogel dobiti in je izjavil: "Nikoli se ne bom poročil, če ne dobim te!" In se tudi ni, ker so ga ustrežili Italijani.

Fant in punca do poroke nista smela spati skupaj, sploh pa ne, : da bi drugi to vedeli.

Poroka, nekoč sveti zakrament, je bil spoštovan obred, zakljúček in začetek hkrati. Konec vasovanja, skrivnih srečanj, morda uresničitev volje staršev. Poroka je vsé to spremenila v začetek skupnega življenja dveh mladih ljudi.

Fant in dekle sta pred poroko navadno "hodila" kar nekaj let. Seveda pa se sin bogatega kmeta ni mogel ženiti z bajtarico, tega so se strogo držali. Najstarejši sin je po poroki ostal ponavadi doma in je prevzel kmetijo.

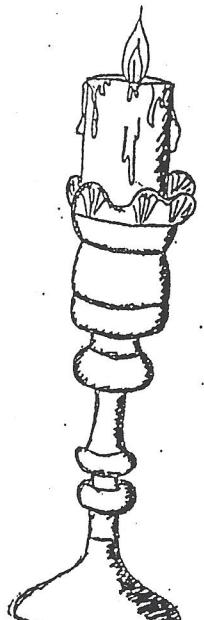
Tri tedne pred poroko so bili oklici. Medtem so pripravili balo, različno bogato glede na premoženje nevestinih staršev, a ponavadi je vsebovala omare, postelje, zibelko, perilo, brisače, posodo, kravo ali vola, včasih so dodali tudi petelina. Ponekod so imeli fantovščino ali dekliščino.

Cerkvene poroke so bile v farni cerkvi v Podbrdu, civilne na matičnem uradu na Grahovem. K poroki v Podbrdu so hodili peš. Tudi "šrangali" so, čeprav ne vedno.

Poročne dneve so praznovali različno, nekateri na kratko in čim bolj potiho, včasih celo ob petih zjutraj, da so se izognili ljudem. Premožni kmetje pa so zaklali tele, povabili veliko gostov, dolgo v noč jedli, pili in plesali, domači muzikantje so igrali na harmoniko.

Branka Trpin, 8. r.

Če so imeli v hiši mrliča, tiste
dni niso smeli peči kruha.

JERNEJA ŠORLI

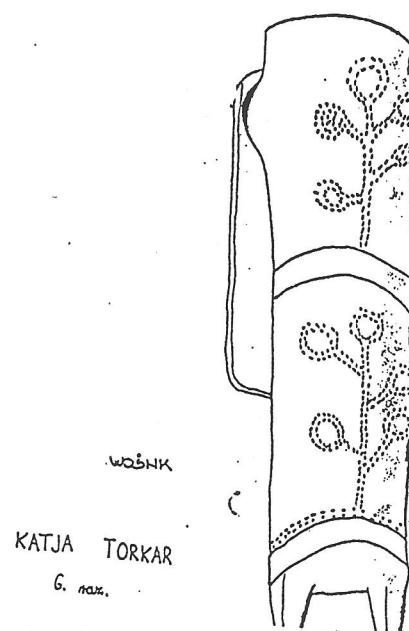
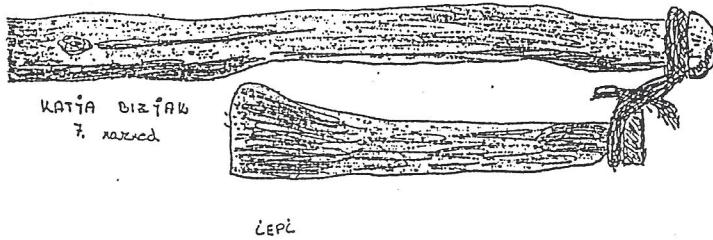
Odkar obstaja človeški rod, je smrt njegova najhujša bolečina. Da bi t ob smrti bližnjih manjša, so ljudje poskrbeli za celo vrsto običajev, katerimi jo lajšajo. V Poreznu je bilo takole:

Ko je človek umrl, so zanj poskrbeli domači ali najbližji sosedje. Um so ga, moškega moški, žensko ženske, ga oblekli, položili na mrtvaški der, na katerem je ležal dva dni in dve noči. Pokojnikovo smrt je mc potrditi mrliški oglednik, cerkovnik iz Podbrda. To je bilo lo pomembno, kajti govorilo se je, da so pokopali tudi še živega člove saj je grober pri izkopu starega groba našel truplo obrnjeno... Ko mrlič ležal na odru, so ga hodili kropit in molit za njegovo dušo. Pon pa so ga "wahtali". Krsto so največkrat izdelali domačini, tolkli so dan in celo noč. Naredili so jo iz belih plohov in jo premazali s tem premazom. Pokopališča v Poreznu ni bilo, krsto z mrličem je bilo tr peljati ali nesti v Podbrdo. Odnesli so ga navsezgodaj, ob desetih je ral biti v cerkvi. Pozimi so najprej skidali sneg, nato so pokojnika peljali s sanmi. Vencev niso poznali, pogrebi so bili skromni. Porzenki se spominjajo cele vrste nesrečnih smrti: zgorel je otrok, mlademu kletu je zdrsnilo, da je padla v globoko grapo, zaradi nesrečne ljube: se je ženska vrgla v prepad, plaz je zasul gospodarja, nekoga je ubil strela, drobec granate je ubil gospodinjo na hišnem pragu...

Toda ko so umrlega pokopali, njegov duh ni vedno miroval. Ljudsko izročlo pravi, da se je kdaj tudi vrnil. To pa je že druga zgodba.

Laura Torkar, 8. r.

Kmečka dela

Strma griva, sonce pripeka, pot teče s čela, roke in noge omagujejo...

Med najtežja dela sta gotovo sodili košnja in žetev. Kosci so vstali že navsezgodaj, porzenkarske senožeti so segale visoko v pobočja. Porezna. Kosili so do poldne. Domači so jim prinesli hrano, potem je bil obvezen popoldanski počitek. Popoldne so grábili "mulco", pomagale so ženske in tudi otroci, naredili kope, če pa seno ni bilo suho, kupe. Ker je delo v senožeti trajalo več dni, so kosci pogosto prespali kar v senikih. Seno so s hribov spravljali pozimi, s posebno pripravljenimi sanmi - birkiami, vse preveč pa so ga morali kar znositi v bremenih. V senike so ga spravljali tudi v lóncah. Nasekali so veje, nanje naložili kup sena in vlekli.

Sejale so večinoma ženske. Na levi podlakti so imele sejalnico, z desno so sejale. Žele so tudi ženske, moški so žita povezovali v snope in jih spravljali v kozolce. Snope so "pluskali" in slamo spravili v škope, te so rabili za strehe.

Ko so poželi rž in pšenico, so njive preorali ali prekopali in nato posejali ajdo. Jesni so kopali krompir, želi ajdo, sejali rž in pšenico. V vasi je bilo kar deset mlinov, pri Tomažonu pa je bil edini beli za pšenicu.

Za les je ostala zima. Delo v gozdu je bilo ročno. Les so vlekli z vprežno živino, v dolino so ga spuščali po rižah, v mokrem vremenu, da je drselo. Hlodovino so obdelali doma, na domačih žagah, te so bile pri Tomažonu, Štefančku in Zgahcu.

Veliki kmetje so za velika dela najemali delovno silo: kosce, žanjice. Veliko so si pomagali med seboj tudi sosedje.

Tanja Kaltnekar, 7. r.

Z a s o d n i c e

Zaposlitve v današnjem pomenu besede v tistih časih niso poznali. Otrci bajtarjev so postali pestrne, pastirji, dekle, hlapci, ti so bili tudi dninarji. Redkeje so hodile ženske na Koroško žet, moški pa gozdari v Galicijo, Romunijo. Kdor se je izselil v Belgijo, Francijo, Ameriko, ni vračal.

Po drugi svetovni vojni je bilo zaposlitve dovolj. Ljudje so odhajali dolino in vas je začela izumirati.

Katarina Jensko, 5. r.

P r e h r a n a

Eden izmed starejših Porzeňkarjev nam je povedal, da so si otroci v njegovih otroških letih najbolj želeti makaronov in mlečnega riža. Na raziskave kažejo, da teh jedi na porzenkarskem "jedilnem listu" ni bil Ta je bil sestavljen takole:

ZAJTRK: krompirjeva juha, prežganka, koruzna polenta, ajdova polenta, žganci, domač kruh, posneto mleko, ječmenova kava, bela kava - ta se štela za nekaj boljšega.

KOSILO je bilo obilnejše: meso redko, ob času kolin klobase, repa, zel krompir; štruklji, obliti z maslom ali zaseko, vzhajani štruklji, ajdova polenta, ajdovi ali koruzni žganci, bob; jedi iz fižola, korenja; krompirjeva polenta, bob s suhim sadjem.

VEČERJA: krompir, skuta, sirotka; rezanci na mleku, ajdov ali koruzni močnik, luštkova juha, kuhan jajca, repa, krompir v oblicah.

Dopoldanska malica, "frjajžn", in popoldanska malica, "kobčk": skuta, z sekajo, klobase, salame, slanina, kruh; posneto mleko, kislo mleko, suhi hruške.

Ob nedeljah in praznikih boljše kosilo: juha z rezanci, svinjsko meso suho meso, mulce, klobase, kuhan želodec...

Vso to hrano so si seveda lahko privoščili bogatejši kmetje, revnejši pa so bili večkrat lačni kot siti.

Aleksej Kodranov, 7. r.

K O L I N E

Pri sosedu so klali. Prašič je krulil, da sem se ustrašila in pogledala stran. Ko je utihnjal, sem zagledala lonec, poln rdeče krvi.

Babica mi je pripovedovala, kako so klali pri njih, ko je bila ona otrok. Vsako jesen v novembru ali decembru ob stari lunji so zaklali štiri prasiča. Manjši kmetje so jih zaklali manj. Postopek pa je bil povsod podobno enak: Prašič je moral imeti določeno težo, klal je najeti klavec, lahko pa tudi kar gospodar. Moja babica je pripomnila, da je bil za to delo pravi mojster Tamažuonov Lojz.

Meso so najprej ohladili, ga razkosali, zložili v čeber in solili. Vrh vsega so naložili slanino. Pripravili so mulce, salame, klobase, želodce. Salame, klobase in tudi meso so sušili v "raufkamri". Zaseko so spravili v lesene deže, vanjo so vlagali tudi prekajene klobase.

V času kolin so jedli drogovino, ocvirke, mulce, navada je tudi bila, da so spekli ribo, to je najboljši del mesa ob hrbtenici.

Bruna Mencinger, 6. r.

K R U H

Preden je gospodinja vrezala v hleb kruha, je z nožem na njem naredila znamenje križa. To je pomenilo veliko spoštovanje. Kruh so pekli v krušnih pečeh iz ržene, ječmenove ali pšenične moke, navadno enkrat na teden ali vsakih deset dni po osem do dest hlebov, ki so bili težki približno 2,5 kg.

Na premožnejših kmetijah kruha ni primanjkovalo, razen morda ob slabih letinah, ko je toča uničila pridelek. Niso ga imeli v izobilju, nikdar niso stradali. Ponekod pa je bil zaklenjen, rezal ga je oče.

Ob praznikih so pekli bel kruh, šarkelj, orehovo potico, ob pustu pa buđlo iz ajdove moke in ocvirkov.

Mateja Kusterle, 7. r.

Postiti se pomeni odrekati se predvsem določeni vrsti hrane. Cerkey predpisovala post v času od pepelnice do velike noči, v postne dneve sodili petki, zlasti še veliki petek, to je petek pred veliko nočjo. Ljudje so post spoštovali različno, nekateri so ga jemali zelo resno: postu niso jedli mesa, tudi za zabelo so uporabljali olje ali maslo na sto masti ali zaseke. Celo kavo so pili brez sladkorja, mleka pa sploh Zlasti strogo so ponekod spoštovali pepelnico, dan po pustu, takrat jedli samo kruh in kuhanе hruške.

Sabina Fekner, 8.

Oblekai, obutev

Še nikoli nisem videla, kako raste in cveti lan, kako iz njega izdel blago.

Če danes potrebujemo oblačilo ali obutev, stopimo v trgovino in kupim Včasih pa ni bilo tako. Posejali so lan, ko je dozorel, so ga poželi, njega so stkali blago. Naredili so srajce, hlače (blago zanje so imenovali "tajflcajh"), rjuhe, iz starih rjuh plenice. Iz mešanice volne in nenega prediva so naredili raševino za trpežne hlače, imenovali so rašaunce. Iz domače volne so pletli jopice, nogavice. Obuti so bili v lo trpežne gojzarje, v visoke čevlje, pa tudi v cokle. Nekateri so im kožo za čevlje doma, drugi so jo kupili, čevljarski je čevlje prišel nare na dom, lahko pa so jih nesli delat v Podbrdo. Boljše čevlje so kupovana Mostu. Prav tako so kupovali boljša, nedeljska oblačila. Ko je treba k maši, so se premožnejši možje oblekli v kupljene hlače, belo slico, zavezali so si kravato ter oblekli jopič. "Zakmašna" oblačila so skoraj spravljali in čuvali.

Jana Dakskobler, 6. r.

REČNOST IN ŠILIKI

Bil je čas, ko so delali elektrarne pri Ruscu, Kustrlu. V Poreznu je zanjo poskrbel Matrekar. Obratovati je začela leta 1926.

Oba gospodarja, Matrekar in Tamažon, sta bila Jožefa in dogovorila stase, da bodo tudi pri Tamažonu zasvetile žarnice na njun god, 19. marca 1927. Pa da ne boste mislili ena ali dve, ne, sedanji Tamažon se le ne more spomniti, ali jih je bilo 16 ali 18, povsod so bile, tudi več v enem prostoru. Spominja pa se, da so dali 1500 lir za ves material, potreben za notranjo napeljavo. Veliko, če si dobil kravo za 500 lir.

Sprva je bila elektrarna narejena samo za domače potrebe, potem je Matrekarjeva elektrika svetila tudi na železniški postaji, v vojašnicah in po hišah v "senčnem kraju" vasi Podbrdo.

Elektrarna je obratovala do 17.7.1937, ko si je lastnik s kupoprodajno pogodbo zagotovil brezplačno elektriko do smrti.

Elektrika je življenje zelo spremenila. Kupili so 3-fazni motor, elektrika je poganjala mlatilnico, mlin za žito, za sadje in še kaj. Prej so trije moški žagali drva 14 dni, isto delo so sedaj opravili s cirkularko v dveh dneh. Niso bili slabi časi, pri hiši je bilo dovolj ljudi za delo in elektrika je tudi naredila svoje.

Hkrati s Tamažonom je material za napeljavo kupoval Brdar. Mnoge hiše stroška niso zmogle. Pri Mlakarju so poskrbeli za lastno elektriko šele malo pred drugo svetovno vojno, toda samo za razsvetljavo, strojev ni bilo mogoče priključiti.

Podatke zbrali:

Laura Torkar,

Branka Trpin, 8. r.

Ditroške igre, zabave

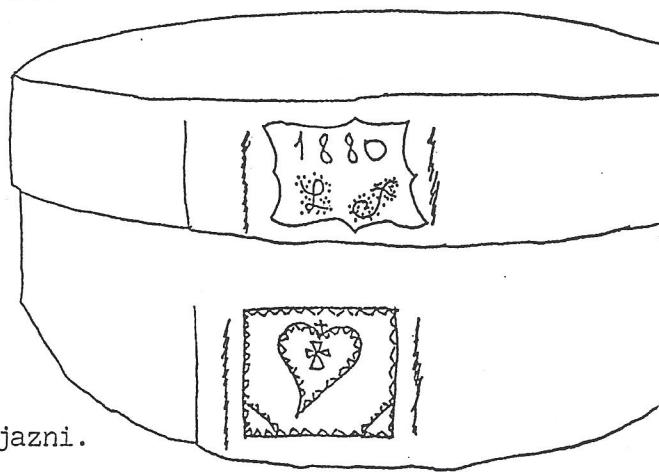
Moja prababica mi je povedala, da je bilo iger in zabave nekdaj malo, roci so morali delati. Igrali so se pozimi na topli peči. Igrač je malo. Sami so šivali punčke iz cunj, za igro so bili dobri koščki lesa zemljo so izkopali luknjico, pa so imeli hlevček. Igrali so domine, vek ne jezi se, "woukalca" (doma narejena igra). Iz zob za grablje so stavljali hišice. Včasih so šli h kakšni starki poslušat strašne zgoali pravljice.

"Odrasla" so postala dekleta prej kot fantje, in sicer potem, ko so končani osnovni šoli še nekaj let hodile k verouku. Ko pa je bil ta njimi, so smelete tudi na ples, prej sploh niso smelete zvečer ven. Fantje bili "odrasli" po osemnajstem letu, pri nekaterih hišah pa šele, ko prišli iz vojske. Svojo polnoletnost so morali plačevati. Zabavali so ob nedeljah popoldne v kmečkih hišah, kjer so domači muzikantje igrali harmoniko, violino, celo na glavnik. Ob petih so morali biti doma, le rejši so lahko "potegnili".

Ena od zabav je bila Marijina družba, dekleta, včlanjena vanjo, so nosile posebne obeske. Družbo je vodil župnik, ki je dekleta kdaj pa kdaj očjal na izlet.

Metka Kaltnekar, 6. r

Tedaj je bilo v Poreznu 35 pobov
in 29 punc.

Italijani so bili dobri, prijazni.
Imeli so sladke pihače. Bili so poročeni, a so zavajali dekleta.

ŠKATLA ŽA ŠIWAJNA

JERNEJA KUS
S.R.

P R A Z N I K I

Nekdaj so bili prazniki veliko bolj spoštovani kot danes. V Poreznu sicer svojih niso imeli, praznovali so cerkvene, za italijanske se niso preveč menili. Glavni praznik je bil božič, nekoliko manjši velikačnoč, vnebohod, upoštevani so bili tudi svetniki in seveda nedelje.

Za praznike so se odpravili v cerkev, oblečeni v najlepše obleke, kar so jih premogli. Najlepše je bilo, ko so šli k polnočnici. Fantje so poiskali brezove kole, jih na koncu nasekali, ovili s krpami in prižgali. Hodili so prvi v koloni in svetili ostalim.

Ob prazničnih dneh ni smel nihče delati in tudi res niso delali, zato pa je bila hrana boljša: največkrat so jedli prašičje, sveže ali suho meso, pa tudi goveje; krompir v oblicah, pražen, v solati. Juhe so bile iz suhega mesa, s krompirjem, domačimi rezanci, v času kolin klobase. Seveda so bile družine, kjer se je revščina kazala tako, da za praznike niso jedli nič posebnega.

K prazničnim dnem so sodili posebni običaji. Tako so ob božiču blagoslavljali vse prostore, tudi hlev in gospodarska poslopja. Po blagoslovu so dali posodo z žerjavico in oljčno vejico pod mizo. Če je bilo zjutraj na žerjavici veliko belega pepela, je to pomenilo, da bo dobra letina.

Babice nam še zmeraj pripovedujejo, kako lepo je bilo ob obhajilu in birmi, ko so otroci šli v župnišče na zajtrk, "nunc" jim je prinesel novo obleko in vse je bilo videti tako zelo svečano.

Malokdo je bil tako vesel kot Porzenkarji. Ob nedeljah so pri Mlakarju plesali, prihajali so mladi iz vse Baške grape.

Vasica izumira, težko jo bo rešiti, a šege...? Jih ne bi mogli obuditi? Zato o njih pišemo.

Ana Beguš, Vesna Čufer, 5. r.

PO ČILOVJEKU

Najstarejša vidna letnica v Poreznu je na Tamažuonovem hlevu: 1864. Sedanji gospodar pa je pri popravilu hiše odkril letnico 1771 ali 1711.

Niso smeli kuhati in prodajati žganja, a so to vseeno delali, seveda naskrivaj.

Prav tako so tihotapili iz Italije v Jugoslavijo in obratno.

Trije Tamažuonovi so bili cerkveni ključarji, ded sedanjega gospodarja je bil dosmrtni član Mohorjeve družbe.

Vojske so šle skozi hišo, pobrali vse: živino, pohištvo, orodje.. bili smo obubožani do belih kos

Tu ne ostanem, proč pa tudi grem.

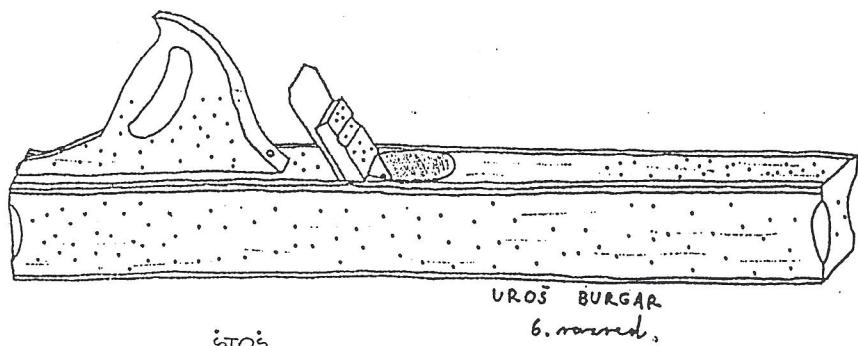
Ko so pri Mlakarju leta 1906 prvogoreli, so streho iz doline znesili na ramenih, v koših, tedaj nismo nobene vozne poti.

Moj praded, samouk, je sam izdeloval violine in nanje igral. Znal je narediti tudi smuči. Njegovo pohištvo je še v marsikater hiši.

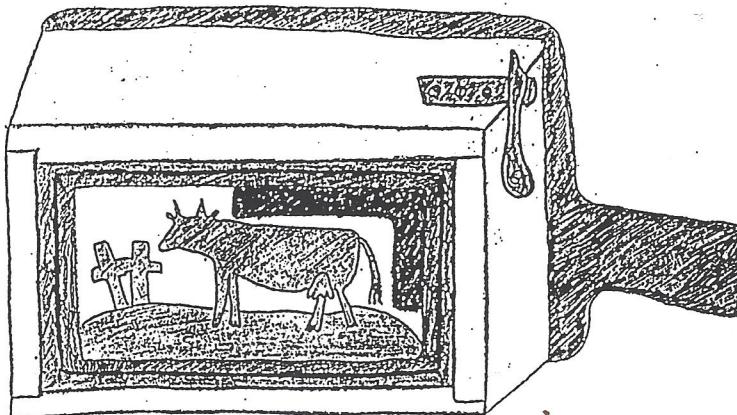
Vesna Čufer, 5. r

Zapusčeni sadovnjaki oživljajo vas z razkošnim pomladnim cvetjem.

Vesna, 7. r.

*Katja Gušar
6. razred*

MODU ŽA MASLA

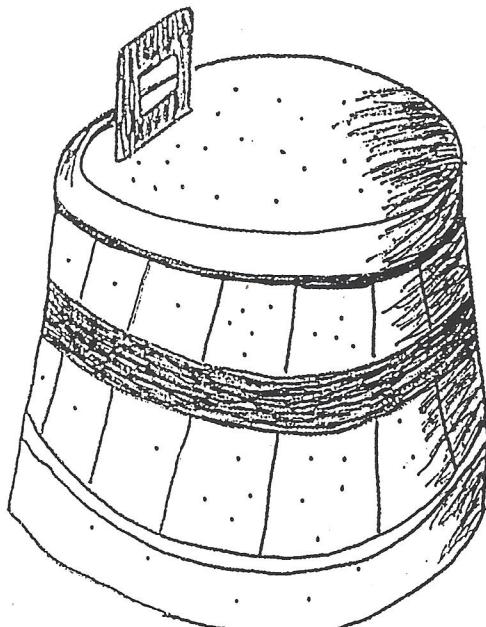
V letih 1913 - 1915 so iz Porezna tedensko pošiljali v Trst 25 - 30 kg masla.

Ko so otroci po prvem obhajili šli v župnišče na zajtrk in tam dobili bel kruh in belo kavo, je neka deklica jokala, saj ni dobila sirotke.

Sladke drobne hruške - svetlice so kuhanе dali v koruzno polento, zabelili z maslom in zmešali.

Majhne orehove potičke, velike kot krof, so namočili v mleku, jih položili v skledo, zabelili z maslom in posuli s sladkorjem.

V planinah se je pašlo do 400 glav živine...
:

*ANKA ČUFER
4. RAZRED*

DEŽA ŽA ŠMETANA

Vas je zpuščena, ni slišati vriska otrok, ne oglaša se živina.

Klemen, 7. r.

Kalirečni slovar

MAŠINA ŽA PAŠNJET

- POSNEMALNIK, PRIPRAVA ZA
POSNEMANJE MLEKA

MODU ŽA MAŠLA

- MODELČEK ZA MASLO

DEŽA ŽA ŠMETANA

- ČEBRIČEK ZA SMETANO

DEŽA ŽA ŠKUTA

- ČEBER ZA SKUTO

ŠKLEDA ŽA WAREIHE

- SKLEDA ZA OREHE

ŠALČA ŽA ČAJ

- SKODELICA ZA ČAJ

ŠALČA ŽA KAFE

- SKODELICA ZA KAVO

KAFETOŪ LONČ

- LONEC ZA KUHANJE KAVE

KAFETOŪ MALIN

- MLINČEK ZA KAVO

ŠKATLA ŽA ČAJ

- ŠKATLA ZA ČAJ

TONT

- KROŽNIK

PRŠTENA ŠKLEDA

- LONČENA SKLEDA

PEHAR

- PEHAR

KATLOUNAŠT KOTU

- BAKREN KOTEL

LONČ ŽA KUHAJNA

- LONEC ZA KUHANJE

U PEČI

- V PEČI

PAULITRŠKA FLAŠA

- POLLITRSKA STEKLENICA

ŠÍTA ŽA MOKA ŠJAT

- SITO ZA MOKO

WAJLAR

- VALJAR

PRAŽNA RŽUHA

- RŽUHA IZ PRAŽNJEGLA

PLATNA

HADNICNA RŽUHA

- RŽUHA IZ HODNICNEGA

PLATNA

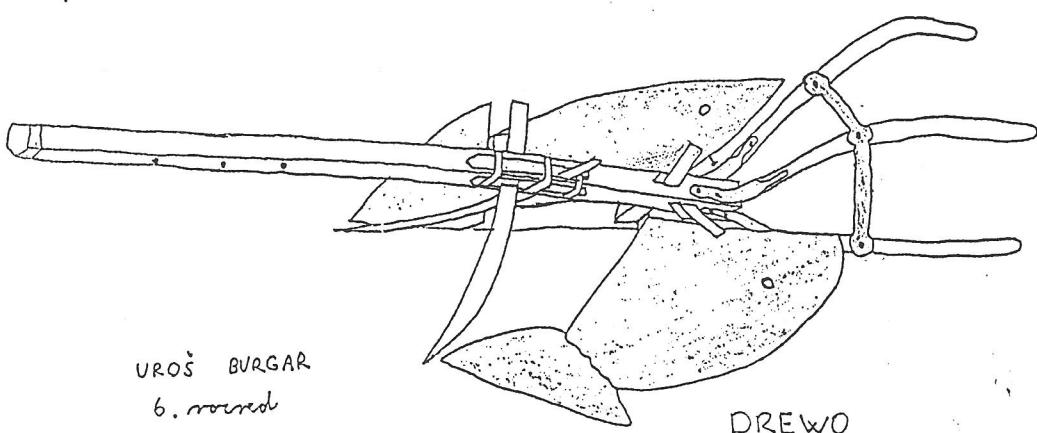
PRT ŽA NA MIŽA

- NAMIZNI PRT

PRTIČE ŽA NAHKASTL

- PRTIČI ŽA NA NOČNO
OMARICO

- JOPČA ŽA ŠPAT
 KAPČA
 JOPČA
 ŽOKE.
 KRŠTN PRT
 KRŠTN POUŠTR
 ŽIBU
 ŠALČA ŽA PAKRĀPIT
 MRLIČA
 MRTVAŠKE PRT
 KRIŽ
 LAJHTARJE
 MARIJA Ž JEŽUŠAM
 PILDIK
 TABLA
 ŠLIKA
 APARAT ŽA ŠLIKAT
 BUKWE
 LENTERNA
 PIGLAJŽN
 ŠKATLA ŽA ŠIVAJNA
 KAŠA
 FERNIK
- SPALNA SRAJCA
 - KAPICA
 - JOPICA
 - NOGAVICE
 - KRSTNI PRT
 - KRSTNO OBLAČILO
 - ZIBELKA
 - SKODELICA ZA
 KROPLJENJE MRLIČA
 - MRTVAŠKI PRT
 - KRIŽ
 - SVEČNIKI
 - MARIJA Z JEZUSOM
 - PODOBICA
 - SLIKA
 - FOTOGRAFIJA
 - FOTOAPARAT
 - KNJIGE
 - PETROLEJKA
 - LIKALNIK
 - ŠKATLA ZA ŠIVANJE
 - SKRINJICA ZA SHRANJE-
 VANJE DRAGOCENOSTI
 - ZAVESA

WATEPAUNK	- OTEPALNIK, PALICA ZA OTEPANJE
BEUNČA	- VELNICA, LESENA ŽLICA ZA MOKO
ČEP	- CEPEC
ŠJAUNČA	- SEJALNICA, KOŠARA ZA SEJANJE
KVOJNSKE ŽWONČ	- KONJSKI ZVONEC
KRAUJE ŽWONČ	- KRAVJI ZVONEC
GRABLE ZA ŠKOPA	- GRABLJE ZA ŠKOPA
PLOH ŽA ŽRAUNAWA	
ŠLAMNATE ŠTREJHE	- DESKA ZA RAVNANJE SLAME
KOU ŽA ŠLAMNATE ŠTREJHE	- PALICA ZA ŠLAMNATE STREHE
ŠNOP SLAME	- SHOP SLAME
TRUGA	- LESENO KORITO ZA ŽITO
WEKNU	- STROS ZA VEŠANJE ŽITA
ŠRP	- SRP
MERNIK	- MERNIK ZA ŽITO (25 kg)
DREWÓ	- PLUG
LESENÁ KALO	- LESENO KOLO
PREMŽA	- ZAVORA
KEŽNEJNK	- MERNIK ZA ŽITO (12,5 kg)
LEMPA	- LESENÍ ROČNÍ SONČEK ZA VOVO
GRINTL	- PREDNJI DEL PLUGA
ČRTALA	- ČRTALO
LEMAS	- LEMEŽ

TISLERSKE HLAPČ

- MIZARSKO STOSALO,
PODPORNIK

SPUNT HOBU

- NAPRAVA ZA IZDELAVO
ŽLEBOV V VRATIH, OKNIH

TEŠLA

- PRIPRAVA ZA DOLBENJE

ŠTOS

- OBLIČ

ŠTRUH

- STRGALO

WATOROUNK

- OBLIČ ZA UTORE

MIZARSKA WINTA

- MIZARSKI ROČNI SVEDER

HOBLČ ŽA HOBLAJNA DOGE

- OBLIČ ZA OBLANJE DOG

RASPA

- PILA

LETU

- DLETO

RAUBR ŽAGA

- ŽAGA ZA ZRAVNAVO

SKLADOV

ŠKWADRA

- MIZARSKI TRIKOTNIK,
RAVNILO

LEGENDA

W, Ÿ - dvoustična soglasnika

Ÿ - pišemo za samoglasnikom

W - je del dvoglasnika (wo, wa)

E - zelo ozek e, glas med e in i

Č, Š, Ž - glasovi namesto sičnikov c, s, z
in šumevcev č, š, ž

Predmete sta poimenovala: Fanika Beguš in
Janko Beguš

Slovarček so sestavile: Tanja Florjančič, Špela Golob in Nataša Rejo

Šolsko glasilo o Poreznu ni prvo tematsko glasilo, izdano na podbrški šoli, v katerega skušamo ujeti zgodovino svojega kraja in njegove okolice. Doslej sta izšli dve številki o Podbrdu in glasilo o Bači nad Podbrdom.

O tako majhnih krajih, kot so naši, je redkokdaj kaj zapisano. Ko odidejo predniki, odidejo z njimi zgodbe, ki smo jih poslušali v otroštvu. Tistih o domačijah v Poreznu kmalu ne bo pripovedoval nihče več.

Zakaj? V Rutarjevi Zgodovini Tolminskega stoji zapisano, da je bilo v Poreznu leta 1870 še 180 prebivalcev in 20 hiš. Popis iz leta 1931 prikazuje 165 prebivalcev, iz leta 1948 še 109. Danes, leta 1991, je v Poreznu 17 hiš, stalno pa v vasi živi 7 ljudi.

Zato je pred nami glasilo POREZEN - IZ PRETEKLOSTI ZA PRIHODNOST.

Dolga je bila pot do njega, cela vrsta nekdanjih in manj sedanjih Porenkarjev je pripovedovala o časih iz svoje mladosti. Zapisovali so učenci osnovne šole. Njihovo pero je včasih malo manj natančno, tudi pripovedovalcem se je morda resnica že nekoliko odmaknila. Glasilo ni znanstvena raziskava, pač pa zapis ustnega izročila.

Z nami so se pogovarjali: Alojz Beguš, Fanika Beguš, Janko Beguš, Vika Mencinger, Ivana Mlakar, Jožefa Mlakar, Marica Mlakar, Mirko Mlakar, Janko Torkar, Karla Torkar, Rozka Torkar, Andrej Trojer, Darko Trpin, Fanika Zgaga, Justina Zgaga.

Porezen izpred šestdesetih let ne bo vstal pred nami samo v šolskem glasilu, pač pa tudi na razstavi starih predmetov, ki jo bodo učenci pripravili ob pomoči nekdanjih krajanov Porezna in Marka Grega, kustosja tolminskega muzeja.

Hvala vsem.

Mentorica:
Marta Berginc

ŠOLARČEK IZPOD ČRNE PRSTI je glasilo učencev osnovne šole
Simona Kosa, PODBRDO

ŠTEVILKA: 2, posebna izdaja - POREZEN

LETNIK: XXIX. XXVIII.

ŠOLSKO LETO: 1990/91

NASLOVI: Ana Beguš

FOTOGRAFIJE, FOTOKOPIJE: Aljoša Berginc

TIPKALA: Ivanka Gatej

MENTORICA GLASILA: Marta Berginc

LIKOVNI IZDELKI: Ivo Korošec

NAREČNI SLOVAR: Jelka Urbas

V Podbrdu, maja 1991

